

טירת צבי הייתה ספינת משא חופית Coaster באורך 43 מטרים ובדחי 600 טון, מונעת במנוע דיזל ומהירותה כ-7 קשרים. שמה הקודם היה Rina Vivara ושם הצופן שלה היה 'חיימקה'. הספינה נרכשה על ידי אנשי המוסד באיטליה ושם הוכנה להפלגה. ההכנות כללו בנייתם של דרגשים, הוספת שתי סירות הצלה על הסיפון וטעינת המכלים ב-18 טון דלק ו-24 טון מים.

בשלב ההכנות באיטליה הותקף בארץ הקיבוץ טירת צבי על ידי 'צבא השחרור' של קאוקג'י. אנשי הקיבוץ עמדו בגבורה רבה בהתקפה והניסו את התוקפים, בארגון ה'הגנה' ביקשו להעלות על נס את המעשה וקראו את האנייה על שם הישוב.

לקראת ההפלגה ובאתראה קצרה נתמנה איש הפלי"ם בצלאל פלדמן כמפקד האנייה, כמלווים הצטרפו יובל ציזלינג ואסנת גולדנברג.¹ כן הצטרפו כמלווים שני מתנדבים אמריקאים ארנולד קייט ואליהו ברגמן וסטודנט מתנדב משוויץ בשם אלי חבוניק. ה'גדעוני' שהוצב להפלגה היה יוסק'ה לזרובסקי.

הצוות הזר מנה רב חובל ושבעה אנשי צוות.² (איטלקים או בסקים?)

משנסתיימו ההכנות יצאה הספינה לחוף פורמיה במפרץ גאטה שם תוכננו המעפילים לעלות על סיפונה. מול חוף זה על גבעה מבודדת (גבעה שכונתה בפי אנשי הפלי"ם 'גבעת עדה') הקימה עדה סרני כבר בחורף 1947 מחנה מעפילים.

מספר מעפילים שהמתינו לאנייה היה 798, מגבלות מנהלתיות לא אפשרו להעלות את כולם באותו לילה לכן עלו בלילה ה-1 באפריל רק 400 מעפילים. למחרת חברה הספינה עם **סירה** שהעבירה אליה את המזון הנדרש להפלגה ובערב התקרבה שוב לחוף והעלתה את יתרת המעפילים. ב-3 באפריל בשעות הבוקר המוקדמות הרימה הספינה עוגן ויצאה לדרך.

בדרכה דרומה אל מעבר המסינה התעכבה הספינה פעמיים עקב תקלות ולוח הזמנים השתבש, התכנית המקורית הייתה לעבור במצר בלילה, אלה היו הנחיות המוסד בדרך כלל מתוך הנחה שלבריטים יש תחנת תצפית במצר, אך בחודש אפריל

¹ אמ"ה – תיק טירת צבי - דו"ח על טירת צבי 14.4.48
² את"ה 14/229

1948 כבר לא התאמצו אנשי המוסד להסתיר את ההפלגות והספינה קיבלה אישור לעבור באור יום.³

הספינה עברה במצר ופנתה מזרחה. הנתיב עבר מדרום לפלופונז ומצפון לכרתים, ב-8 באפריל כשהתקרבה למעבר הסקרפנטו החל הים לסעור והספינה נאלצה למצוא מחסה באי סראיה (האי הצפוני במעבר). הצוות ניצל את הזמן לתיקון תקלות ובינתיים קשרו חלק מהמעפילים יחסים עם תושבי האי, קנו ומכרו להם חפצים שונים.

עם שך הסערה המשיכה הספינה בדרכה בנתיב העובר מדרום לפאפוס שבקפריסין ישירות אל מפרץ חיפה. נתיב זה נקבע לפי מברק ההנחיות שהתקבל בספינה ב-10 בחודש לפיו יש לשוט מדרום לקפריסין, לא להתעמת עם הבריטים ולהתנגד בצורה פסיבית רק במקרה והבריטים ירצו להעביר את העולים לספינה שפניה מועדות ליעד אחר.⁴

הקפת האי קפריסין כבר לא נדרשה ואפשר היה לקצר את הדרך. חוף הנחיתה לעומת זאת נבחר לפי מצב המהומות בארץ והוא שונה מספר פעמים במהלך ההפלגה.⁵

ההפלגה הישירה הקשתה על רב החובל שלא היה אמון על ניווט אסטרונומי והתקשה לנווט את דרכו ללא עצמי ניווט חופיים. פה נדרש מפקד ההפלגה, בצלאל פלדמן, להפגין את שלמד בקורס החובלים של הפלי"ם ובעצה משותפת עם רב החובל נקבע קורס ההפלגה.

ב-12 באפריל בשעה 12:35 בטווח 39 מיל מחופי הארץ התגלתה הספינה התגלתה על ידי מטוס סיור.⁶ האנייה ענתה לתיאור המופיע בספר האניות החשודות ושעתיים אחר כך התקרבה ממזרח המשחתת HMS Virago.⁷ מפקד המשחתת הקים קשר עם האנייה והבין כי לא צפויה התנגדות וכי תתאפשר עליית מלחים בריטיים לאנייה עם כניסתה לתחום המים הריבוניים.⁸ המפקד השתדל לא להישמע מאיים כדי שלא לגרום למלואים לחבל במנוע בטווח רחוק מהחוף – חבלה שתצריך גרירה איטית ומייגעת לכיוון הנמל. בשעות אחר הצהריים יצאה לכיוון האנייה ספינת העזר HMS Pelican (Sloop) ועל סיפונה מפקד פלגת הפריגטות ומספר נציגי משטרה,

³ אמ"ה – תיק טירת צבי - דו"ח על טירת צבי 14.4.48

⁴ לצטט

⁵ דו"ח המפקד בצלאל

⁶ ניניאן – פטרול, עמ' 163.

⁷ ספר האניות החשודות מספר 323

⁸ נינאן

זמן קצר אחר כך הצטרפה המשחתת HMS Verulam. על הסיפון נראו המעפילים שרים ושמחים.

עם הכניסה למימם הריבוניים הורתה המשחתת Verulam לאנייה לעצור, האנייה המשיכה בדרכה והמשחתת Virago נגשה תוך תנועה לירכתיי האנייה והצליחה להעביר לסיפונה 6 מלחים.

דקות ספורות אחר כך נגשו המשחתות משני צידי האנייה והצליחו להעביר את צוותי ההשתלטות במלואם, לא הייתה התנגדות. הצוות והמלווים נטמעו בין המעפילים והמנוע חובל. המשחתת Virago העבירה לחרטום האנייה חבל גרירה והחלה לגרור אותה לפתח הנמל.

בנמל הועברה הספינה לטיפולן של גוררות שהצמידו אותה לסיירת Newcastle HMS שהובאה מנמל בירות לצורך משימה זאת. המעפילים הועברו מהאנייה לסיפון הסיירת, שם עברו בדיקה ביטחונית וחיטוי ומשם הועברו לאניית הגירוש Empire Rival.

מפקד הפלגה ציין את קלות הביצוע ואת מצב רוחם המרומם של המעפילים (לא נדרשו שכנועים וריכוכים).

לתהליך הבדיקה לא הגיעו שוטרות ומפקד הסיירת בחר בארבעה נגדים הגונים ואמינים שיבצעו את הבדיקות הביטחוניות בנשים. הבדיקה בוצעה ולא נשמעו תלונות.

ה'אמפייר רייוול' יצאה לדרך ב-13 בחודש בשעה 01:25.⁹

מחוץ לנמל גאה המתח בין יהודים וערבים והכוחות הבריטים נדרשו להמשיך ולשמור על סדר כל שהוא במקביל לתהליך צמצום הכוחות ופינויים דרך הנמל.

⁹ מעריב 1, Tuesday, April 13, 1948; Section: Front page, Page: